

Labklājības ministrija

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Individuālā budžeta modelis sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem

Labklājības ministrijas projekts “Sociālo
pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide” Projekta
numurs: 9.2.2.2/16/I/001

17.12.2021.

Individuālā budžeta modeļa personām ar garīga rakstura traucējumiem izstrāde

IB modeļa izstrāde ietver 3 posmus:

1. Metodikas izstrādi divos posmos. Īsteno iepirkuma rezultātā izvēlēts pakalpojuma sniedzējs: personu apvienība, kura sastāv no Biedrības "Latvijas veselības ekonomikas asociācija" un Biedrības "Latvijas Sarkanais krusts" Kurzeme komitejas (Apvienība).
2. Izmēģinājumu projekta īstenošana. Īstenoja LM ar sadarbības partneriem – pašvaldībām, Apvienība metodiski vadīja, konsultēja un piedalījās aprobācijā.
3. Rezultātu izvērtēšanu divos posmos. Īsteno Apvienība.

Labklājības ministrija

IBM izmēģinājumuprojekts pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem

Izmēģinājumuprojekta laikā atbalstu saņēma **103 pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem**, vidēji 10 katrā pašvaldībā.

Izmēģinājuma projekta īstenošanā kā sadarbības partneri piedalījās

10 pašvaldības:

- Jelgavas pilsētas pašvaldība
- Bauskas novada pašvaldība
- Liepājas pilsētas pašvaldība
- Talsu novada pašvaldība
- Daugavpils novada pašvaldība
- Balvu novada pašvaldība
- Gulbenes novada pašvaldība
- Cēsu novada pašvaldība
- Ogres novada pašvaldība
- Tukuma novada pašvaldība

Katrā pašvaldībā izmēģinājumuprojekta īstenošanai tika piesaistīts 1 sociālais darbinieks, kopā **10 sociālie darbinieki**

Izmēģinājumuprojekta īstenošana no 01.08.2019. līdz 28.02.2021., pakalpojumu saņemšanas periods - 15 mēneši no 01.11.2019. līdz 31.01.2021.

Esošās situācijas analīze

Izstrādājot individuālā budžeta modeli (IBM) tika izvērtēta dažādu valstu pieredze – Lielbritānijas, Dānijas, Somijas, Jaunzēlandes un Vācijas.

IBM galvenā ideja ir - identificēt personas vajadzības, novērtēt piešķiramā finansējuma apjomu un dot iespēju pašai personai piedalīties lēmumu pieņemšanā par nepieciešamajiem pakalpojumiem, kā arī IB tiek noteikti ierobežojumi piešķirtā finansējuma izlietojumam un nodrošināta kontrole pār izvirzīto mērķu sasniegšanu, saskaņā ar izvēlētajiem pakalpojumiem.

IBM katrā valstī tiek veidots, ņemot vērā konkrētās valsts sociāli-ekonomisko, fiskālo un kultūras kontekstu. Līdz ar to katra valsts izstrādā savu IBM, akceptējot vienotu kopīgo pieeju.

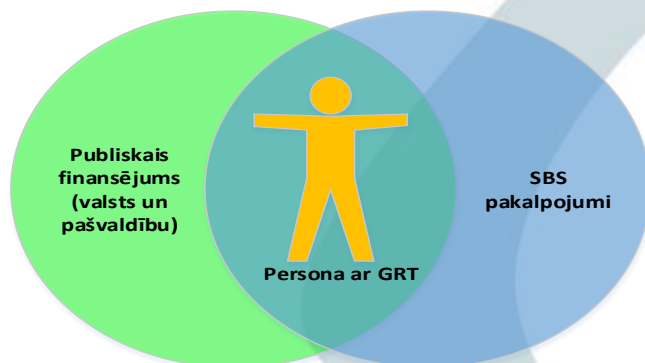
Pakalpojumu nodrošināšana

Individuālā budžeta modelis ir pakalpojumu finansēšanas mehānisms, kura pamatā ir princips, ka atbalsts tiek nodrošināts atbilstoši katras personas individuālajām vajadzībām esošā finansējuma ietvaros.

Esošā sistēma SBS pakalpojumu nodrošināšanai

Individuālā budžeta modelis SBS pakalpojumu nodrošināšanai

Tiek izvēlēti personas ar GRT **individuālajām vajadzībām atbilstoši SBS pakalpojumi**, kuru nodrošināšanai tiek piešķirts finansējums atbilstoši budžeta iespējām

IBM darbības pamatā ir:

1. Vajadzību izvērtēšana
2. Atbalsta plāna sastādīšana
3. Atbalsta nodrošināšana - pakalpojumu nodrošināšana
4. Orientācija uz mērķu sasniegšanu - rezultātu pārskatīšana veicot atkārtotu izvērtēšanu un atbalsta plāna sastādīšanu

Vajadzību
izvērtēšana

Atbalsta plāna
sastādīšana

Atbalsta
nodrošināšana

Orientācija uz
mērķiem

IBM nodrošināšanā iesaistītās puses

Pilngadīga persona ar garīga rakstura traucējumiem (persona) un viņa dabiskā atbalsta loka pārstāvji

Labklājības ministrija – IBM izstrādātājs un individuālā budžeta (IB) līdzfinansētājs

IB administrētājs – sociālais dienests, kas nodrošina IB piešķiršanu un IB indikatīvā apmēra noteikšanu, personas ar GRT vajadzību izvērtēšanu un atbalsta plāna izveidi, pārrauga IBM procesa nodrošināšanu un administrēšanu

IB pārvaldītājs – sociālais dienests vai organizācija, (kuru piesaista sociālais dienests), kas nodrošina IB saņemšanas procesu, piesaistot pakalpojumu sniedzējus, koordinējot pakalpojumu saņemšanu, veicot samaksu par sniegtajiem pakalpojumiem, atskaitoties IB administrētājam par IB apsaimniekošanu un sniedzot atbalstu personai ar GRT visos nepieciešamajos veidos IB saņemšanas procesa laikā

Pakalpojumu sniedzēji – fiziska vai juridiska persona, kas sniedz no IB finansētus pakalpojumus

Individuālā budžeta modelis ir finansēšanas sistēma, kuras ietvaros personai tiek nodrošināts individualizēti plānots atbalsts pakalpojumu saņemšanai funkcionālo traucējumu un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai un dzīves kvalitātes nodrošināšanai, kamēr tā dzīvo sabiedrībā.

Individuālais budžets ir naudas summa euro, kas noteikta pakalpojumu saņemšanai ar mērķi nodrošināt katrai personai iespējami efektīvāko atbalstu funkcionālo traucējumu un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai, un veicinātu vienlīdzīgu iespēju izmantošanu ar citiem sabiedrības locekļiem.

IB modeļa mērķi:

- piedāvāt personai lielākas pašnoteikšanās iespējas (cilvēkiem ar invaliditāti vienādas pašnoteikšanas iespējas) un plānot atbalstu, ņemot vērā katras personas individuālās vajadzības, tādējādi nodrošinot katrai personai iespējami efektīvāko atbalstu funkcionālo traucējumu un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai, un veicinātu vienlīdzīgu iespēju izmantošanu ar citiem sabiedrības locekļiem;
- palielināt publiskā finansējuma izmantošanas efektivitāti un lietderību.

IBM procesa 1.posms – IB piešķiršana

Persona IB administrētājam sociālajam dienestam iesniedz iesniegumu par IB nepieciešamību.

Lai persona saņemtu IB, viņai ir jāatbilst mērķa grupas atlases kritērijiem:

- personai VDEĀVK ir noteikusi smagu vai ļoti smagu invaliditāti (I vai II invaliditātes grupa), personai ir garīga rakstura traucējumi un persona dzīvo sabiedrībā;
- persona ir vismaz 18 gadus veca.

IBM darbinieks pārbauda personas atbilstību IB piešķiršanas kritērijiem un 10 darba dienu laikā pieņem lēmumu - administratīvo aktu:

- par IB saņemšanu, ja persona atbilst abiem atlases kritērijiem;
- par atteikumu piešķirt IB, ja persona neatbilst vismaz vienam no diviem atlases kritērijiem.

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana

IB indikatīvais apmērs – ir maksimālā naudas summa euro, ko persona var izlietot pārskata periodā, lai saņemtu atbalsta plānā noteiktos pakalpojumus.

IB indikatīvā apmēra noteikšanai tiek izskatīti trīs iespējamie varianti:

- 1.variants - IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz trīs vērtēšanas kritērijiem - personas, kuras iznākušas no VSAC, personas, kuras saņem īpašas kopšanas pabalstu, un personas, kurām ir nepilngadīgi bērni;
- 2.variants - IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz personas vajadzību izvērtējumu, aprūpes līmeni un dzīvesvietas veidu;
- 3.variants - IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz personas dzīvesvietas veidu.

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 1.variants

1.variantā - IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz trīs vērtēšanas kritērijiem - personas, kuras iznākušas no VSAC, personas, kuras saņem īpašas kopšanas pabalstu, un personas, kurām ir nepilngadīgi bērni, tiek ņemti vērā izmēģinājumu projekta rezultāti un maksimālo IB indikatīvo apmēru vienai personai nosaka pēc šādiem kritērijiem:

- personai, kurai VDEĀVK izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību, IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 7294 euro (vidēji 608 euro mēnesī);
- personai, kurai ir bērns, IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 6237 euro (vidēji 520 euro mēnesī);
- personai, kura ir izgājusi no VSAC, IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 8699 euro (vidēji 725 euro mēnesī);
- pārējām personām, IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 4775 euro (vidēji 398 euro mēnesī).

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 2.variants

2.variants - IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz personas vajadzībām, aprūpes līmeni un dzīvesvietas veidu.

2.variantam IB indikatīvā apmēra noteikšanā, tiek ņemti vērā izmēģinājumu projekta rezultāti, normatīvais regulējums pakalpojumu jomā un pašvaldību sociālo dienestu prakse pakalpojumu piešķiršanā, kā arī DI projekta ietvaros izstrādātās pakalpojumu vienas vienības izmaksas (pakalpojumu cenas).

2.varianta IB indikatīvā apmēra noteikšanas procesu veido šādi soļi:

1.solis - identificētas personas vajadzības, atbilstoši vajadzību grupai;

2.solis - noskaidrots personas aprūpes līmenis un dzīvesvietas veids;

3.solis - nedefinēts IB indikatīvā apmēra lielums atbilstoši personas vajadzību grupai, aprūpes līmenim un dzīvesvietas veidam.

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 2.variants

1.solis – tiek identificētas personas vajadzības:

- personas pamatvajadzību nodrošinājums;
- personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošinājums;
- atbalsts personai nepilngadīga bērna aprūpē;
- atbalsta pakalpojumi mobilitātes nodrošināšanai.

2.solis – tiek nodefinēts personas aprūpes līmenis un dzīvesvietas veids:

- nosaka personas aprūpes līmeni, saskaņā ar Ministru kabineta 2019.gada 2. aprīļa noteikumiem Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanu, lai precīzāk varētu noteikt personai nepieciešamo atbalstu, ņemot vērā personas fizisko un garīgo spēju izvērtējumu;
- nosaka personas dzīvesvietas veidu - persona dzīvo ģimenē (persona dzīvo kopā ar vismaz vienu citu pilngadīgu cilvēku), grupu mājā (dzīvoklī) vai viena pati.

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 2.variants

3.solis – IB indikatīvā apmēra noteikšana saskaņā ar nedefinētajām personas vajadzību grupām atbilstoši personas aprūpes līmenim un dzīvesvietas veidam.

Personas pamatvajadzību nodrošinājums - atbalsts šajā vajadzību grupā tiek piešķirts visām personām, kas saņem IB. IB indikatīvā apmēra aprēķinā personas pamatvajadzību nodrošināšanai iekļauti šādi pakalpojumi - asistenta pakalpojums, aprūpes mājās pakalpojums, speciālistu konsultācijas, atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojums, grupu mājas (dzīvokļa pakalpojums), atelpas brīža pakalpojums institūcijā, dienas aprūpes centra pakalpojums, specializētās darbnīcas pakalpojums.

IB indikatīvais apmērs personas pamatvajadzību nodrošināšanai vidēji uz vienu personu sadalījumā pa personas aprūpes līmeņiem

IB indikatīvā apmēra noteikšanas kritēriji	1.aprūpes līmenis		2.aprūpes līmenis		3.aprūpes līmenis		4.aprūpes līmenis	
	Finansējums vidēji uz vienu personu							
	12 mēnešu periodā	mēnesī	12 mēnešu periodā	mēnesī	12 mēnešu periodā	mēnesī	12 mēnešu periodā	mēnesī
Persona dzīvo ģimenē	15 989	1 333	16 529	1 378	19 372	1 615	18 493	1 542
Persona dzīvo viena pati	13 905	1 159	14 495	1 208	17 597	1 467	16 963	1 414
Persona dzīvo grupu mājā	19 256	1 605	19 845	1 654	22 941	1 912	19 360	1 614

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 2.variants

3.solis – IB indikatīvā apmēra noteikšana saskaņā ar nedefinētajām personas vajadzību grupām atbilstoši personas aprūpes līmenim un dzīvesvietas veidam.

Personas pamatvajadzību nodrošinājums

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 2.variants

3.solis – IB indikatīvā apmēra noteikšana saskaņā ar nedefinētajām personas vajadzību grupām atbilstoši personas aprūpes līmenim un dzīvesvietas veidam.

Personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošinājums – ja personai ir dabiskais atbalsta loks un vajadzību izvērtēšanas rezultātā tiek konstatēts, ka dabiskā atbalsta loka pārstāvim ir nepieciešams atbalsts. Šajā vajadzību grupā IB indikatīvā apmēra aprēķinā iekļauti šādi pakalpojumi - atbalsta grupas nodarbības un psihologa konsultācijas.

Atbalsts personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošināšanai tiek noteikts maksimāli 725 euro atbalsta plāna darbības 12 mēnešu periodam (vidēji mēnesī 61 euro) neatkarīgi no personas aprūpes līmeņa un dzīvesvietas veida.

Atbalsts personai nepilngadīga bērna aprūpē – ja personai ir nepilngadīgs bērns (bērni) un vajadzību izvērtēšanas rezultātā tiek konstatēts, ka personai ir nepieciešams atbalsts bērna aprūpes jautājumos un/vai bērna drošības nodrošināšanas jautājumos. Šajā vajadzību grupā IB indikatīvā apmēra aprēķinā iekļauti šādi pakalpojumi - ģimenes asistenta pakalpojums un psihologa konsultācijas.

Atbalsts personai nepilngadīga bērna aprūpes nodrošināšanai tiek noteikts maksimāli 3057 euro atbalsta plāna darbības 12 mēnešu periodam (vidēji mēnesī 255 euro) neatkarīgi no personas aprūpes līmeņa un dzīvesvietas veida.

3.solis – IB indikatīvā apmēra noteikšana saskaņā ar nedefinētajām personas vajadzību grupām atbilstoši personas aprūpes līmenim un dzīvesvietas veidam.

- ***Atbalsta pakalpojumi mobilitātes nodrošināšanai*** – veicot personas vajadzību izvērtējumu, tiek konstatēts, ka personai jānodrošina mobilitāte atbalsta plānā iekļauto pakalpojumu un aktivitāšu nodrošināšanai - izdevumu kompensēšana par sabiedriskā transporta biļešu iegādi vai degvielas iegādi transportam, kā arī izdevumus, kas saistīti ar specializētā transporta nodrošināšanu.

Atbalsts mobilitātes nodrošināšanai tiek noteikts maksimāli 1200 euro atbalsta plāna darbības 12 mēnešu periodam (vidēji mēnesī 100 euro) neatkarīgi no personas aprūpes līmeņa un dzīvesvietas veida.

Izstrādājot individuālo atbalsta plānu katrā no vajadzību grupām, paredzēto IB indikatīvo finansējumu var izmantot tikai šīs grupas vajadzību apmierināšanai. Atbalsta plānā var iekļaut tādus pakalpojumus, un tādā apmērā, kādā tie nepieciešami konkrētās personas vajadzību apmierināšanai, IB indikatīvā apmēra ietvaros, neatkarīgi no IB indikatīvā apmēra aprēķinā iekļautajiem pakalpojumiem.

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 2.variants

IB indikatīvais apmērs kopā vidēji uz vienu personu mēnesī pa personu aprūpes līmeņiem atkarībā no personas dzīvesvietas un katrā no vajadzību grupām

Vajadzību grupa	Finansējums vidēji uz vienu personu mēnesī, EUR											
	1.aprūpes līmenis			2.aprūpes līmenis			3.aprūpes līmenis			4.aprūpes līmenis		
	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā
I. Personas pamatvajadzību nodrošinājums	1 333	1 159	1 605	1 378	1 208	1 654	1 615	1 467	1 912	1 542	1 414	1 614
II. Personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošinājums	<p>līdz 61</p> <p>Tikai pie nosacījuma, ja personai ir dabiskais atbalsta loks un vajadzību izvērtēšanas rezultātā tiek konstatēts, ka personas dabiskā atbalsta loka pārstāvjiem ir nepieciešams atbalsts</p>											
III. Atbalsts personai nepilngadīga bērna aprūpē	<p>līdz 255</p> <p>Tikai pie nosacījuma, ja personai ir nepilngadīgs bērns (bērni) un vajadzību izvērtēšanas rezultātā tiek konstatēts, ka personai ir nepieciešams atbalsts bērna aprūpes jautājumos un/vai bērna drošības nodrošināšanas jautājumos.</p>											
IV. Atbalsts mobilitātes nodrošināšanai	<p>līdz 100</p> <p>Veicot vajadzību izvērtējumu, tikai pie nosacījuma, ja personai mobilitāte ir jānodrošina atbalsta plānā iekļauto pakalpojumu un aktivitāšu nodrošināšanai.</p>											
IB indikatīvais apmērs uz vienu personu kopā	1 749	1 575	2 021	1 794	1 624	2 070	2 031	1 883	2 328	1 958	1 830	2 030

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – 3.variants

3.variants – IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz personas dzīvesvietas veidu.

Tiek ņemti vērā izmēģinājumu projekta rezultāti un maksimālo IB indikatīvo apmēru vienai personai nosaka pēc šādiem kritērijiem:

- personai, kas dzīvo ģimenē, IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 6044 euro (vidēji 504 euro mēnesī);
- personai, kas dzīvo grupu mājā (dzīvoklī), IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 9064 euro (vidēji 755 euro mēnesī);
- personai, kas dzīvo viena pati, IB indikatīvais apmērs 12 mēnešos ir 5058 euro (vidēji 422 euro mēnesī).

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – variantu salīdzinājums

N. P. K.	Vērtēšanas kritērijs	IB indikatīvā apmēra noteikšana balstoties uz		
		1.variants – trīs vērtēšanas kritēriji	2.variants – personas aprūpes līmenis	3.variants – personas dzīvesvietas veids
1.	IB indikatīvā apmēra noteikšanā tiek mazināts subjektīvā vērtējuma risks	3	3	3
2.	IB indikatīvais apmērs būs atbilstošs katras personas individuālajām vajadzībām	0	3	0
3.	IB indikatīvā apmēra noteikšanā tiek ievērots vertikālais vienlīdzības princips – personām ar smagiem GRT tiek noteikts viņu vajadzībām atbilstošs IB indikatīvais apmērs	0	3	0
4.	IB indikatīvā apmēra noteikšanā visā Latvijā tiek ievērots vienlīdzības princips – ņemot vērā pieejamo finansējumu un neatkarīgi no pašvaldības lieluma, IB indikatīvo apmēru visā Latvijā nosaka pēc vienotas metodes, un tā apmērs ir vienāds visā Latvijā	3	3	3
5.	Visām iesaistītajām pusēm ir skaidri, viegli izprotami IB indikatīvā apmēra noteikšanas kritēriji	3	3	3
6.	IB indikatīvo apmēru nosaka IBM darbinieks, un tā noteikšanā nav nepieciešams piesaistīt papildu speciālistus	3	3	3
7.	Ja IB tiek finansēts no vairākiem finanšu avotiem (valsts, pašvaldība), salīdzinoši vienkārša pušu līdzfinansējuma plānošana un administrēšana.	3	3	3
KOPĀ		15	21	15

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana – variantu salīdzinājums

Maksimālais punktu skaits atbilstoši vērtēšanas kritērijiem ir 21 punkts. **Visaugstāko un maksimālo vērtēšanas kritēriju punktu skaitu ir ieguvis 2.variants - IB indikatīvā apmēra noteikšana, balstoties uz personas vajadzībām, aprūpes līmeni un dzīvesvietas veidu, 21 punkts.**

Veidojot IBM tika izvērtēta iespēja IBM iekļaut valsts sociālos pabalstus - pabalsts transporta izdevumu kompensēšanai personai ar invaliditāti, pabalsts personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama kopšana.

Pabalsts transporta izdevumu segšanai ir iekļauts IB indikatīvā apmēra noteikšanas 2.variantā, jo finansējumu personas mobilitātes nodrošināšanai tai tiek piešķirts tikai tad, ja valsts piešķirtais pabalsts transporta izdevumu segšanai nav pietiekams personas vajadzību nodrošināšanai.

Savukārt, tā kā normatīvajā regulējumā nav noteikts pabalsta personai ar invaliditāti, kurai nepieciešama kopšana, izlietojuma konkrēts mērķis, tad tas var tikt izlietots dažādām vajadzībām, t.sk. tādām, kuru apmierināšana nav sociālo pakalpojumu uzdevums. Līdz ar to minēto pabalstu varēs iekļaut IB, lai apmierinātu vajadzības, kas izriet no funkcionālā traucējuma, ja likumdošanā tiks noteikts šī pabalsta mērķis.

Personas vajadzību izvērtēšana ir process, kuru izmanto, lai noteiktu personas funkcionēšanas stāvokli, kā arī personas dabiskā atbalsta loka funkcionalitāti, esošo situāciju, raksturlielumus u.c. rādītājus, lai spētu noteikt nepieciešamos atbalsta pasākumus personas individuālo vajadzību apmierināšanai.

IBM personu vajadzību izvērtēšanā tiek izmantotas uz personu vērstās domāšanas un plānošanas metodes.

Personas vajadzību izvērtēšanu veic IB administrētāja IBM darbinieks. IBM darbinieks sadarbībā ar personu veic personas vēlmju un vajadzību izvērtējumu, vienojas par problēmjomām, izvirza sasniedzamos mērķus (ilgtermiņa, īstermiņa) un nepieciešamos pakalpojumus prioritārā secībā problēmsituācijas risināšanai un izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Sākotnējā vajadzību
izvērtēšana
uzsākot saņemt IB

Pēc nepieciešamības
var veikt atkārtoto
vajadzību izvērtēšanu
ātrāk

Atkārtotā vajadzību
izvērtēšana pēc 12
mēnešiem

IBM procesa 3.posms - IB saskaņotā apmēra noteikšana

IB saskaņotais apmērs – ir naudas summa *euro*, kas personai ir nepieciešama pārskata periodā un kas tiek aprēķināta, pamatojoties uz IBM darbinieka, iesaistot personu, veiktās vajadzību izvērtēšanas rezultātiem, un atbalsta plānā noteiktajiem pakalpojumiem un faktiskajām pakalpojumu cenām.

IB administrētājam nosakot konkrētus pakalpojumu sniedzējus, ko izvēlas persona, un pakalpojumu faktiskās cenas, tiek aprēķināts IB saskaņotais apmērs

IB saskaņotā apmēra salīdzināšana ar IB indikatīvo apmēru

Ja IB saskaņotais apmērs ir mazāks vai vienāds ar IB indikatīvo apmēru, IBM darbinieks un persona paraksta sagatavoto atbalsta plānu un līgumu par IB saņemšanu

Ja IB saskaņotais apmērs ir lielāks par IB indikatīvo apmēru, tad IBM darbinieks un persona veic atbalsta plāna korekcijas, lai kopējais finansējums nepārsniegtu IB indikatīvo apmēru un pēc tam paraksta sagatavoto atbalsta plānu un līgumu par IB saņemšanu

IBM iekļautie pakalpojumi

Pakalpojumu saraksts:

- Speciālistu konsultācijas un atbalsts personai.
- Atbalsta grupas un grupu nodarbības personai.
- Specializētās darbnīcas pakalpojums.
- Dienas aprūpes centra pakalpojums.
- Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums.
- Ģimenes asistenta pakalpojums.
- Asistenta pakalpojums.
- Universālā asistenta pakalpojums.
- Aprūpes mājās pakalpojums.
- Atelpas brīža pakalpojums institūcijā.
- Atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojums.
- Individuālā atbalsta programma.
- Transporta pakalpojumi, t.sk., specializētā transporta.
- Speciālistu konsultācijas un atbalsts personas dabiskajam atbalsta lokam - psihologs.
- Atbalsta grupas nodarbības personas dabiskajam atbalsta lokam.

Pakalpojumu cenu noteikšana

IBM tiek izmatoti četri pakalpojumu cenu noteikšanas varianti:

- cena, kas noteikta ārējos normatīvajos aktos;
- cena, kas noteikta Labklājības ministrijas vai pašvaldības noslēgtajos valsts pārvaldes deleģēto uzdevumu veikšanas līgumos ar pakalpojumu sniedzējiem;
- tirgus cena;
- konkrētajam pakalpojuma aprēķināta vidējā cena, ko var izmatot gadījumā, ja pašvaldībā tiek ieviests jauns pakalpojums un tam nav noteikta cena (IBM metodikas 8.pielikums).

Pakalpojuma sniedzējs nevar noteikt augstāku pakalpojuma tirgus cenu, nekā tā tiek piemērota brīvajā tirgū vai jau noslēgtajos līgumos ar citiem pakalpojuma saņēmējiem.

IBM procesa 4.posms – pakalpojumu sniedzēju piesaiste un 5.posms – pakalpojumu saņemšana

IB pārvaldītājs - sociālais dienests vai organizācija, ko sociālais dienests piesaistījis, persona un pakalpojumu sniedzējs vienojas par pakalpojuma apmaksas veidu:

- Sociālais dienests slēdz līgumu ar pakalpojuma sniedzēju;
- Sociālais dienests nosūta pakalpojuma sniedzējam garantijas vēstuli;
- persona izvēlas veikt pakalpojumu priekšapmaksu no saviem finanšu līdzekļiem.

Pakalpojumu saņemšana:

- persona vienojas ar pakalpojuma sniedzēju par pakalpojuma saņemšanas laiku;
- persona saņem pakalpojumus atbilstoši atbalsta plānam;
- atbalsta plāna darbības beigās IBM darbinieks pieprasa no pakalpojumu sniedzējiem informāciju par pakalpojumu sniegšanas rezultātiem un rekomendācijām;
- ja atbalsta plāna darbības laikā objektīvu iemeslu dēļ persona nevar saņemt pakalpojumu atbalsta plānā norādītajā mēnesī, tad nesaņemto pakalpojumu persona var saņemt atlikušajā atbalsta plāna darbības laikā, nepārsniedzot kopējo pakalpojuma apjomu.

IBM procesa 6.posms - atbalsta plāna pārskatīšana

Atbalsta plānu pārskata ne retāk kā reizi gadā vai pēc personas pamatota iesnieguma saņemšanas, ja sastādītā atbalsta plāna izpildes laikā rodas nepieciešamība koriģēt atbalsta plānu pirms nākamās personas vajadzību izvērtēšanas, tad tiek konstatēts nepieciešamo izmaiņu iemesls IB atbalsta plānā:

- ir mainījies personas veselības stāvoklis vai sasniedzamie mērķi;
- personai ir atklājušās kontrindikācijas pakalpojuma saņemšanai;
- vairs nav pieejams kāds no pakalpojumiem;
- mainījies pakalpojuma cena un citi iemesli.

IB administrētāja IBM darbinieks izvērtē atbalsta plānu un lemj par turpmāko rīcību:

- nepieciešama atkārtota vajadzību izvērtēšana. Izvērtēšanas rezultātā tiek veikti grozījumi atbalsta plānā, nepārsniedzot atbalsta plāna darbības periodam piešķirto IB indikatīvo apmēru;
- kopā ar personu tiek precizēts esošais atbalsta plāns, vienojoties par turpmākajiem pakalpojumiem esošā IB indikatīvā apmēra ietvaros.

IBM finansēšanas varianti

IBM izstrādes procesā tiek piedāvāti un analizēti divi IB finansēšanas varianti

N. P. K.	Vērtēšanas kritērijs	IBM finansēšanas	
		1.variants – 100% no valsts budžeta līdzekļiem	2.variants - 50%/50% – valsts/pašvaldības finanšu līdzekļi
1.	IBM finansēšanā visā Latvijā tiek ievērots vienlīdzības princips	3	2
2.	IBM finansēšanā ir noteikts taisnīgs, optimāls finanšu sloga sadalījums	0	3
3.	IBM finansēšanas process ir vienkāršs un viegli administrējams	3	2
4.	Noteiktā IBM finansēšanas kārtība pozitīvi ietekmē jaunu pakalpojumu attīstību pašvaldībās	3	3
5.	Ieviešot IBM, tiek nodrošināts vienlīdzīgs atbalsts gan IBM, gan esošās sistēmas ietvaros.	0	1
6.	IBM finansēšanas kārtības ietekme uz esošo pakalpojumu finansēšanas kārtību	0	1
7.	Pašvaldību ieinteresētība pakalpojumu nodrošināšanā un lietderīga finansējuma izlietojumā IBM ietvaros	0	3
8.	Personu ieinteresētība lietderīga finansējuma apguvē, izstrādājot un īstenojot atbalsta plānu	2	2
9.	Atbalsta pieejamība neatkarīgi no personas materiālā stāvokļa	3	3
KOPĀ		14	20

Visaugstākais vērtēšanas kritēriju punktu skaits ir 2.variantam - IBM finansē 50% no valsts un 50% no pašvaldību budžeta līdzekļiem, 20 punkti. Kopumā var secināt, ka IB finansēšana no diviem finanšu avotiem veicinās lietderīgāku finanšu izlietojumu.

IBM veidojošie izdevumi

IBM veidojošo izdevumu sadalījums:

- pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi;
- IBM darbības nodrošināšanas izdevumi - atlīdzība IBM darbiniekam;
- IBM administrēšanas izdevumi.

Pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi

Aprēķinot IBM nodrošināšanai kopējo nepieciešamo finansējumu, tiek pieņemti divi aprēķina varianti, par pamatu ņemot IB mērķa grupas lielumu:

- 1.variants – atbalstu saņems 2 801 personas, kas 2020. gadā saņēma valsts apmaksāto asistenta pakalpojumu pašvaldībā, kas sastāda 15% no kopējās mērķa grupas;
- 2.variants - atbalstu saņems 2 801 personas, kas 2020. gadā saņēma asistenta pakalpojumu pašvaldībā un 30% no personām ar GRT ar I. un II. invaliditātes grupu, kas 2020. gadā dzīvoja sabiedrībā, un tas ir 5773 personas ar GRT (30% no 19234), kopā IB ietvaros plānots atbalstu nodrošināt 8 574 personām ar GRT (2801+5773), kas sastāda 45% no kopējās mērķa grupas.

IBM veidojošie izdevumi

Pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi

Pakalpojumu nodrošināšanai nepieciešamais kopējais finansējums gadā sadalījumā pa personas vajadzību grupām

Personas vajadzību grupa	1.variants - mērķa grupas lielums 2801 persona		2.variants - mērķa grupas lielums 8 574 personas	
	Personu skaits, kuras izmantos IB	Nepieciešamais finansējums gadā*	Personu skaits, kuras izmantos IB	Nepieciešamais finansējums gadā*
Personas pamatvajadzību nodrošināšana	2 801	46 770 289	8 574	143 183 945
Personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošināšana	588	426 300	1 801	1 305 725
Atbalsta nodrošināšanai personai nepilngadīga bērna aprūpē	448	1 338 176	1 372	4 098 164
Atbalsts personai mobilitātes nodrošināšanai	840	1 008 000	2 575	3 090 000
KOPĀ	X	49 542 765	X	151 677 834

IBM veidojošie izdevumi

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi - atlīdzība IBM darbiniekam

Pētījuma “Sociālo dienestu vadītāju un sociālā darba speciālistu apmierinātības mērījumi un to analīze par sociālā darba praksi” dati norāda, ka klientu lietu skaits vienam sociālajam darbiniekam var būt ļoti atšķirīgs, bet rēķinot vidējās vērtībās, tās ir no vidēji 30 līdz 45 lietām.

Izmēģinājumu projekta sociālajam darbiniekam pilna slodze tika noteikta par darbu ar 10 personām. Ņemot vērā, ka izmēģinājumu projekta laikā sociālajiem darbiniekiem bija jāveic darbības, kuras bija nepieciešamas tieši izmēģinājumu projekta īstenošanai - datu apkopošana, statistikas uzskaitē, atbalsta plānu grozījumi saistīti ar finansējuma pārdali izmēģinājumu projekta ietvaros u.c., kuras nākotnē nebūs nepieciešamas IBM ietvaros, faktiski IBM darbinieks varētu strādāt ar lielāku skaitu personu. Tomēr jāņem vērā, ka IBM ietvaros IBM darbiniekam varētu būt lielāka slodze strādājot ar vienu personu, tas saistīts ar individualizētiem risinājumiem, t.sk. vairāk iesaistot personas dabiskā atbalsta loka pārstāvjus, jaunu pakalpojumu sniedzēju piesaisti, kuri līdz šim nav nodrošinājuši atbalstu pašvaldībās personām, un atbalsta plānu izpildes kontroli. Līdz ar to tiek pieņemts, ka IBM ietvaros viens IBM darbinieks strādās ar 30 personām.

IBM veidojošie izdevumi

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi - atlīdzība IBM darbiniekam

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi:

- 1.variantā – mērķa grupas lielums 2 801 persona – nepieciešamas IBM darbinieku 92.4 slodzes, kuru nodrošināšanai kalendārajā gadā ir jānodrošina 1 723 459 euro (vidēji mēnesī 143 622 euro);
- 2.variantā – mērķa grupas lielums 8 574 personas – nepieciešamas IBM darbinieku 285.8 slodzes, kuru nodrošināšanai kalendārajā gadā ir jānodrošina 5 275 405 euro (vidēji mēnesī 439 617 euro).

IBM veidojošie izdevumi

IBM administrēšanas izdevumi

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu sociālo pakalpojumu administrēšanas izmaksas veido līdz 10% no pakalpojuma nodrošināšanas izmaksām (IBM – pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas un IBM darbības nodrošināšanas izmaksas).

IBM nodrošināšanai kopējais nepieciešamais finansējums

N.P .K.	Izmaksu pozīcija	1.variants - mērķa grupas lielums 2 801 persona		2.variants - mērķa grupas lielums 8 574 personas	
		Izmaksas mēnesī	Izmaksas kalendārajā gadā	Izmaksas mēnesī	Izmaksas kalendārajā gadā
1	2	3	4	5	6
1	Pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas	4 128 564	49 542 765	12 639 820	151 677 834
2	IBM darbības nodrošināšanas izmaksas	143 622	1 723 459	439 617	5 275 405
3	IBM administrēšanas izmaksas	427 219	5 126 622	1 307 944	15 695 324
	IBM kopējās izmaksas	4 699 405	56 392 846	14 387 381	172 648 563
Finanšu avotu sadalījums (ja tiek izvēlēts 2 IBM finansēšanas variants)					
5	Pašvaldības budžeta finansējums 50% apmērā	2 349 703	28 196 423	7 193 691	86 324 282
6	Valsts budžeta finansējums 50% apmērā	2 349 703	28 196 423	7 193 691	86 324 282

IBM nodrošināšanai kopējā nepieciešamā finansējuma plūsmas sadalījums pa gadiem

Varianti/ finansu avots	IBM nodrošināšanai kopējā IB nepieciešamā finansējuma plūsmas sadalījums pa gadiem						
	1.darbības gads	2.darbības gads	3.darbības gads	4.darbības gads	5.darbības gads	6.darbības gads	7.darbības gads
1.variants - mērķa grupas lielums 2801 persona							
Kopējais finansējums	25 705 194	30 819 690	35 934 184	41 048 680	46 163 176	51 277 670	56 392 846
Valsts budžeta finansējums	12 852 597	15 409 845	17 967 092	20 524 340	23 081 588	25 638 835	28 196 423
Pašvaldības budžeta finansējums	12 852 597	15 409 845	17 967 092	20 524 340	23 081 588	25 638 835	28 196 423
2.variants – mērķa grupas lielums 8 574 personas							
Kopējais finansējums	78 522 588	94 210 244	109 897 900	125 585 558	141 273 214	156 960 872	172 648 562
Valsts budžeta finansējums	39 261 294	47 105 122	54 948 950	62 792 779	70 636 607	78 480 436	86 324 281
Pašvaldības budžeta finansējums	39 261 294	47 105 122	54 948 950	62 792 779	70 636 607	78 480 436	86 324 281

IB administrēšana - norēķini ar pakalpojumu sniedzējiem par faktiski saņemtajiem pakalpojumiem

Pakalpojuma sniedzējs sniedz pakalpojumu, pamatojoties uz ar IB pārvaldītāju noslēgto līgumu vai saņemto garantijas vēstuli un atbalsta plānu:

- pakalpojuma sniedzējs iesniedz IB pārvaldītājam atskaiti/rēķinu par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem;
- IB pārvaldītājs samaksā pakalpojuma sniedzējam par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem saskaņā ar atskaiti/rēķinu;
- ja sastādot atbalsta plānu, persona ir norādījusi, ka kādu pakalpojumu priekšfinansēs pati, tad saņemot pakalpojumu persona veic samaksu no saviem finanšu līdzekļiem un iesniedz IB pārvaldītājam pakalpojuma apmaksu apliecinājošos attaisnojuma dokumentus;
- IB pārvaldītājs kompensē personai faktiskos izdevumus saskaņā ar iesniegtajiem attaisnojuma dokumentiem.

IB saņēmēja dzīves kvalitātes novērtējums un IBM nodrošināšanā iesaistīto pušu aptauja par IBM darbības procesu

IBM ietekmes novērtēšanai attiecībā uz **dzīves kvalitāti**, tiek piedāvāts izmantot subjektīvās dzīves kvalitātes instrumentu (*“Subjective quality of life instrument”*, autori Antonella Džigantesko (*Antolella Gigantesco*) un Masimo Džuljāni (*Massimo Giuliani*) (Itālija)).

Šo aptauju var izmantot gan cilvēki ar intelektuālas attīstības traucējumiem, gan cilvēki ar psihiskām saslimšanām. Aptauja ir viegli adaptējama un to var arī izmantot, aptaujājot personas dabiskā atbalsta loka pārstāvjus. Aptauja ietver visus galvenos domēnus, kas parasti tiek iekļauti šādos instrumentos, tās aizpildīšana neprasa daudz laika vai īpašu apmācību.

IBM nodrošināšanas laikā, lai novērtētu **IBM ieviešanas kvalitāti**, tiek iegūta informācija no visiem IBM ieviešanas procesā iesaistītajiem. Minēto informāciju iegūst interviju/aptauju veidā, kurā iesaistītajām pusēm –IBM darbiniekiem, pakalpojumu sniedzējiem un personām, vienu reizi gadā jāsniedz savs viedoklis par IBM darbību.

IBM ieviešanai nepieciešamie normatīvie akti (likums)

IBM ieviešana izstrādājot atsevišķu likumprojektu “Individuālā budžeta likums” (likumprojekts):

- + regulējumu iespējams papildināt arī ar regulējumu pilngadīgu personu atbalstam, kā arī veiksmīgas IBM ieviešanas gadījumā ar atbalsta nosacījumiem veselības un izglītības sfērā;
- + normas viena likuma ietvaros ir vieglāk saprotamas lietotājiem ņemot vērā to, ka tiks iesaistīts plašs personu loks;
- dublējas atsevišķas Sociālo pakalpojumu un sociālas palīdzības likuma (SPSPL) normas (SPSPL 3.pants, atsevišķas klienta tiesības un pienākumi, LM, pašvaldību funkcijas u.c.).

Papildinot ar IB saņemšanas nosacījumiem SPSPL

- + normas par sociālo pakalpojumu piešķiršanu konsolidētas vienā likumā un nedublējas
- IBM paredz atšķirīgu finansēšanas kārtību un piešķiršanas nosacījumus līdz ar to SPSPL būs daudz izņēmuma normu, kas sarežģīs SPSPL teksta uztveri

Galvenās likumā iekļaujamās normas

- Likums nosaka SBS pakalpojumu finansēšanas no IB nodrošināšanas pamatprincipus un IB indikatīvo apmēru.
- Valsts un pašvaldība nodrošina solidāru IB izmaksu finansējumu, katra sedzot 50% no faktiski veiktajām IB izmaksām.
- Personu loku, kas var saņemt IB un IB piešķiršanas kritērijus.
- Valsts, IB administrētāja (pašvaldības), IB pārvaldītāja un IB saņēmēja tiesības un pienākumus IB administrēšanas procesā.
- Pakalpojumu sniedzēju atlases principus, to piesaistes nosacījumus, tiesības un pienākumus SBS pakalpojumu sniegšanas laikā.
- Tā kā šobrīd no IB paredzēts apmaksāt tikai sociālos pakalpojumus, nepieciešams noteikt likuma darbības sfēru:
  - paredzēts, ka ne visus valsts finansētos sociālos pakalpojumus var finansēt no IB, no IB neapmaksā piemēram tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu, SIVA sniegtos pakalpojumus, personu ar redzes vai dzirdes traucējumiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, asistenta pakalpojumu pašvaldībā un izglītības iestādēs.
  - no IB var apmaksāt arī tādus pakalpojumus, kas šobrīd netiek apmaksāti no publiskajiem resursiem sociālajā, veselības vai izglītības jomā (piemēram, Portidžas agrīnās korekcijas programmu u.c.) , ja tie tiek sniegti Latvijas teritorijā un iekļauti atbalsta plānā.

Ministru kabineta noteikumi

(I)

Likumprojektā tiek iekļauta norāde, ka IB saņemšanas kārtību noteiks Ministru kabineta noteikumi, kuros tiks regulēta:

- kārtība, kādā izvērtē ģimeniskā vidē dzīvojoša bērna ar funkcionēšanas traucējumiem un bērna ģimenes (likumisko pārstāvju vai audžuģimenes) **vajadzības pēc SBS pakalpojumiem un sastāda atbalsta plānu.**
- kārtība, **kādā piešķir IB** (pieteikšanās IB saņemšanai, IB saņemšanas pārtraukšana, izbeigšana) un **nosaka IB saskaņoto apmēru** vai atsaka piešķirt IB.
- kārtību, kādā bērns **saņem SBS pakalpojumus un tiek novērtēti to panāktie uzlabojumi**, dzīves kvalitātes novērtēšanas nosacījumi.
- kārtību, kādā finansē un administrē IB.
- IB indikatīvā apmēra lielums.
- prasības SBS pakalpojumu sniedzējiem.
- kritērijus SBS pakalpojumu cenas noteikšanai.

Paldies par uzmanību!

